

19.03.2018 12:51, шаҳри Душанбе

Хамватанони азиз!
Мухтарам ахли зиёи кишвар!

Дар остонаи чашни Наврӯзи байналмилалӣ нахуст, кулли мардуми шарифи Тоҷикистони азиз, хамзабонони бурунмарзӣ, мардумони хавзаи тамаддуни Наврӯз ва хамаи зиёиёни мамлакатро ба ифтихори ин чашни бостонӣ табрик мегӯям.

Дар Соли нави ачдодӣ ба мардуми шарифи Тоҷикистон бахту нишот, сулҳу субот, ваҳдати ҷовидона ва ба ҳар яки шумо - зиёиёни мухтарам нерӯи тоза ва илхоми эҷодӣ орзу менамоем.

Дар чараёни омодагӣ ба ин чашни бостонӣ моро зарур аст, ки анъанаҳои деринаи миллиамонро густариш бахшем, мардумро ҳарчи бештар муттаҳид созем ва онҳоро ба ободу зебо гардонидани диёрамон сафарбар намоем.

Бовар дорам, ки ахли зиёи мамлакат, олимону донишмандони ҷомеаи мо, аз ҷумла

муаррихону мардумшиносон минбаъд ба омӯзиш ва таҳқиқи асолати таърихии чашни Наврӯз таваччуи бештар зохир карда, аҳли эҷод бехтарин асарҳои худро ба ин мавзӯ мебахшанд ва нақши ҷаҳонии онро дар таҳқиқи сулҳу субот, дӯстиву бародарӣ, ҳамдигарфаҳмӣ ва равобити судманди тамаддунҳо боз ҳам равшану возеҳ месозанд.

Дар даврони соҳибистиклолии давлатамон зиёиёни кишвар ба як нерӯи тавоно табдил ёфта, дар таҳқиқи маънавиёти ҷомеа ва ҳифзи арзишҳои фарҳангии миллиамон иштироки фаъолона доранд.

Онҳо бо дарки масъулияти баланди ватандӯстӣ барои ташаккули андеша ва тафаккури пешрафта, тарғиби дастовардҳои истиклолият, ҳифзи манфиатҳои давлатӣ ва тавсеаву густариши худшиносиву ҳудогоҳии миллии дар ҷомеа саъю талош карда истодаанд.

Дар баробари ин, таъкид месозам, ки мо бояд ҳамкориҳои эҷодиро пеш аз ҳама, дар миёни зиёиёну фарҳангии кишвар тақвият бахшем.

Моро зарур аст, ки дар шароити кунунӣ таҷрибаи талҳи гузаштаи ҳешро аз мадди назар дур насозем ва нерӯи тавоноии илмиву эҷодии аҳли зиёро ба таҳқиқи ваҳдат ва ҳифзи манфиатҳои миллии равона созем.

Вобаста ба ин, зиёиёни кишвар бояд бо мардум, аз ҷумла наврасону ҷавонон мунтазам вохӯриҳои гузаронида, гоҳҳои давлатдорӣ, таҳқиқи сулҳу субот ва арзишҳои фарҳангии миллиро фаъолона тарғиб намоянд.

Дар шароити феълӣ, ки бархӯрди тамаддунҳо дар ҷаҳон торафт тезутунд мешавад, омӯхтан ва таҳқиқи қардани мероси бостонӣ, ҳифзи арзишу суннатҳои милливу мардумӣ ва ёдгориҳои таърихӣ аҳамияти махсус пайдо мекунад.

Таҳқиқи ҷиддии мероси гаронбаҳои гузаштаи тоҷикон, ёдгориҳои фарҳангӣ ва тарғиби суннатҳои мардумӣ вазифаи муҳимтарини намояндагони илму маориф, аҳли эҷод ва ҳамаи зиёиёни кишвар мебошад.

Дарвоқеъ, таърих ойинаи ҳар як халқу миллат мебошад. Мо бояд ин ойинаро ҳамеша бегубор нигоҳ дорем, то ки мардум ва махсусан, наврасону ҷавонон роҳи пуршарафи тайкардаи халқамонро дар он равшану возеҳ дида тавонанд.

Ҳар кадоми мо хуб медонем, ки халқи фарҳангиву тамаддунсози тоҷик дар тӯли таърихи худ воқеаҳои зиёдеро пушти сар кардааст, ки онҳо ҳамчун сабаки зиндагӣ имрӯз низ хизмат карда метавонанд.

Накши рӯйдодҳои гузашта дар ҳар як ёдгории таърихӣ, осори қадима, катибаву сангнигораҳо, деворнигораву пештоқҳои калъаҳои бостонӣ ва дигар сарчашмаҳои таърихиву фарҳангии миллатамон ҳифз шуда, то замони мо расидааст.

Вазифаи мо аз он иборат аст, ки ин мероси гаронбаҳоро ҳифз карда, барои эҳё ва барқарор сохтани онҳо саъю кӯшиш намоем ва онҳоро ҳамчун сабаки таърих ба наслҳои оянда мерос гузорем.

Ҳукумати мамлакат бо дарки аҳамияти ин масъала аз рӯзҳои аввали ба даст овардани истиқлолият ба нигоҳдории мероси моддиву маънавии халқи тоҷик тавачҷуҳи ҷиддӣ зоҳир карда, бо вучуди имконоти маҳдуди молиявӣ ба барқарорсозии ёдгориҳои таърихӣ оғоз намуд.

Тайи ду даҳсолаи охир як қатор иншооти таърихиву фарҳангӣ ва ёдгориҳои меъморӣ таъмиру тармим гардида, ба макони сайру саёҳати соқинони кишвар ва сайёҳони хориҷӣ табдил дода шуданд.

Дар баробари ин, Ҳукумат “Барномаи давлатии ҳифзи мероси таърихиву фарҳангӣ барои солҳои 2012-2020” - ро қабул намуд, ки дар асоси он барои таъмиру барқарорсозӣ, қорҳои бостоншиносӣ ва тарғиби мероси моддиву маънавии халқамон маблағҳои муайян пешбинӣ гардидаанд.

Тибки маълумоти Вазорати фарҳанг ҳоло дар кишвар зиёда аз 2900 ёдгории таърихиву меъморӣ мавҷуд аст.

Вале то ба имрӯз дар 695 ёдгории таърихиву меъморӣ корҳои илмиву бостоншиносӣ ва навсозиву барқарорсозӣ оғоз нагардида, онҳо дар ҳолати ниҳоят хароб қарор доранд. Харчанд ки доир ба баъзеи ин ёдгориҳо дар сарчашмаҳои таърихӣ ишораҳо мавҷуданд, вале дар замони истиқлолият дар ин самт маълумоти иловагӣ кам ҷамъоварӣ шуда, дар баъзе аз ин мавзӯҳо корҳои ҷустуҷӯиву ҳафрийётӣ ханӯз шурӯъ нашудаанд.

То имрӯз мо барои таъмиму барқарорсозии ёдгориҳои зикршуда, аз ҷумла калъаи Хисор дахҳо миллион сомонӣ сарф кардем. Вале натиҷаи корҳо қаноатбахш нест. Масъулон ба ин масъала муносибати ҷиддӣ намекунанд, ҷунки завқ надоранд.

Дигарҳо дар ҷойи ҳолӣ аз ҳеч ҷиз як ҷиз месозанд ва ба маърази тамошои мардуми худ ва сайёҳон мегузоранд, миллаташонро муаррифӣ мекунанд ва даромад мегиранд.

Мо дар даврони соҳибистиклолӣ се маротиба макбараи устод Абӯабдуллоҳи Рӯдакиро дар шаҳри Панҷакент, оромгоҳҳои Мир Саид Алии Ҳамадониро дар шаҳри Кӯлоб се-ҷор маротиба, Туграли Ахрориро дар ноҳияи Айнӣ ва Камоли Хучандиро дар шаҳри Хучанд таъмиру барқарор намудем. Инчунин, ҷанде аз макбараҳои мутафаккирони пешин, аз ҷумла Ҳазрати Султон, Муҳаммад Шакики Балхӣ, Ҳазрати Бурҳи Валӣ, Муҳаммади Башоро ва биноҳои қадимаро дар шаҳру ноҳияҳои кишвар обод кардем.

Аз Фонди Президенти мамлакат биноҳои асосӣ ва гирду атропо калъаҳои Хисор, Хулбук ва Хучанд барқарор гардида, ҷихати идома додани корҳои илмиву бостоншиносӣ, ба тартиб даровардани деворҳо ва сохтмони манораҳои кушкҳо маблағҳои иловагӣ рағона шуда истодаанд.

Барои барқарор қардан ва таъмиру таҷдиди калъаҳои Муъминобод ва Балҷувони вилояти Хатлон, Мугтеппаи Истаравшан, Санҷаршоҳи Панҷакент ва Вомари Рӯшон дар доираи барнома маблағ ҷудо шуда, корҳо дар ин самт идома доранд.

Бояд гуфт, ки аз чониби мутахассисони соҳаи фарҳанг қорҳои лоихаҳои ёдгориҳои таърихӣ низ суҷ ба роҳ монда шуда, то ба ҳол лоихаи макбараҳои олимону мутафаккирони ислому ирфон Хоҷа Аюби Ансорӣ, Хоҷа Исҳоки Хатлонӣ, Мавлоно Фатхуллоҳи Чустӣ ва Хоҷа Накшрон омода нашудааст.

Лоихаи калъаҳои Қӯлоб, Шаҳритус, Исфара, дайри буддоии Ачинатеппаи Вахш ва санғнигораҳои ноҳияи Айнӣ то ҳол ба анҷом нарасидааст. Ғайр аз ин, ёдгориҳои Таҳти Санғини ноҳияи Қубодиён, Ачинатеппаи ноҳияи Вахш дар ҳолати ногувор қарор дошта, таъмирталаб мебошанд ва дар даврони истиклолият қам таҳқиқ шудаанд. Ёдгориҳои Таҳти Санғин то ҳол роҳи дуруст надорад ва сайёҳон бо мушкилӣ ба ин мавзеъ мерасанд.

Бояд гуфт, ки қорҳои муваққатан пӯшонидан ва обод қардани шаҳрақи Саразм низ ба таъхир афтада, омӯзишу таҳқиқоти бостоншиносӣ дар ин мавзеъ дар сатҳи зарурӣ ба роҳ монда нашудааст.

Сарчашмаҳои таърихӣ гувоҳӣ медиҳанд, ки бозёфтҳои маданияти қадимаи ҳалқи тоҷик ба ҳазорсолаи қоруми то мелод мансуб буда, аввалин шаҳрҳои нахустин давлатҳои таърихӣ мо дар ҳамин сарзамин ба вуҷуд омадаанд, ки намунаи бехтаринашон шаҳрақи қадимаи Саразм мебошад.

Ҳуқумат аз соли духазорум ба ёдгориҳои Саразм ҳамчун намунаи барҷастаи осори таърихӣ тавачҷух зоҳир қарда, бо қарори ҳуд Марқазӣ ташаққули тамаддуни кишоварзӣ, ҳунармандӣ ва шаҳрсозии тоҷикон - “Мамнӯъгоҳи таърихӣи бостоншиносӣи Саразм” - ро таъсис дод ва барои қорҳои қустуҷуви бостоншиносӣ ва ободу барқарор қардани он ҳамасола маблағ қудо меқунад.

Дар баробари ин, бо дастури Ҳуқумат маводи зарурӣ қихати пешниҳод қардани Саразм ба рӯйқати мероси таърихӣи ҳалқи тоҷик ба ЮНЕСКО омода ва ирсол қардида, Саразм ҳамчун намунаи шаҳри қадим аз тарафи ин созмони қаҳонӣ эътироф ва моҳи июни соли 2010 ба феҳристи мероси фарҳанғи умумибашарӣ ворид қардид.

Вобаста ба ин, таъқид месозам, ки қорҳо дар самти ба феҳристи мероси фарҳанғи умумибашарӣи ЮНЕСКО ворид намудани диғар ёдгориҳои таърихӣи кишвар назаррас нестанд.

То ба хол ёдгориҳои Тахти Сангин, Ачинатеппа, Хулбук, калъаҳои Хисор, Кӯлоб, Хочамашхад дар ноҳияи Шахритус, Панчакенти қадима, Бунчекати ноҳияи Шахристон ва Ямчун воқеъ дар ноҳияи Ишкошим ба рӯйхати ЮНЕСКО ворид нашудаанд.

Аз шумораи умумии ёдгориҳои таърихӣ, ки дар мамлакат вучуд доранд, мо то имрӯз номгӯи қами онҳоро ба рӯйхати созмонҳои байналмилалӣ ворид кардаем.

Бинобар ин, зарур аст, ки дар ин самт корҳои омӯзишӣ ва ташкилӣ вусъат бахшида шаванд.

Ман дар Паёми наватии худ ба Маҷлиси Олии кишвар иброз доштам, ки "дастовардҳои маънавию моддӣ мардуми шарифӣ мо ба феҳристи умумичаҳони ЮНЕСКО ворид гарданд ва нақши тамаддунсози миллати тоҷикро минбаъд низ боло бардоранд".

Вобаста ба ин, вазоратҳои фарҳанг, маориф ва илм, Академияи илмҳо ва муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, ки бо ихтисоси таърих ва бостоншиносӣ мутахассис тайёр мекунанд, вазифадор қарда мешаванд, ки қорҳои бостоншиносӣ дар ёдгориҳои таърихӣ фарҳангии мамлакат вусъат бахшанд ва қустуҷӯҳои илмиро дар ин мавзеоҳо мунтазам идома дода, қихати таъмиру тармим, зиёд қардани нигораҳо ва ба тартиб даровардани онҳо қорачӯӣ қунанд ва ёдгориҳои таърихӣ бо мақсади ворид намудан ба феҳристи ёдгориҳои қаҳонӣ ба ЮНЕСКО пешниҳод намоянд.

Ҳамқунин, мо бояд дар назди ёдгориҳои зикршуда инфрасохтори зарурӣ бунёд намоем ва мавзеоҳои таърихӣ Хулбук, Кӯлоб, Хучанд, Балқувон, Муг, Ямчун, Қангурттут, Хушдилон (Торбулок), Қарон, Тахти Сангин, Хочамашхад, Саразм, Ачинатеппа, Панчакенти қадим ва дигар ёдгориҳои таърихӣ фарҳангӣ қурра барқарор қарда, онҳоро ба мақони сайру саёҳат табдил диҳем.

Дар робита ба ин, бо дарназардошти аҳаммиати шаҳри қадимаи Саразм пешниҳод менамоем, ки соли 2020-ум 5500-солагии Саразми бостонӣ ҳамқун марқазӣ ташаққули маданияти кишоварзӣ, ҳунармандӣ ва шаҳрсозии тоҷикон қашн қирифта шавад.

Хозирини арчманд!

Соли рушди сайёҳӣ ва хунарҳои мардумӣ эълон шудани соли 2018, ки ҳадафи асосии он муаррифии шоистаи миллати тоҷик мебошад, дар навбати аввал, ба эҳёи хунарҳои миллий ва афзоиши дастранчи шахсони эҷодкору соҳибистеъдоди кишварамон мусоидат хоҳад намуд. Ниёгони мо аз замонҳои ҳеле қадим ба хунармандӣ ва касибӣ рӯ оварда, дар тӯли асрҳои зиёд чихати эҷоди садҳо навъи хунар роҳ кушодаанд.

Намунаҳои хунари гузаштагони мо дар рӯйи санг, деворнигораҳо, тангаҳои тиллоӣ ва мисиву нуқрагӣ ва пӯсти ҳайвоноту дарахтон ҳифз шуда, аз насл ба насл то замони мо расидаанд.

Вале бо мурури замон баъзеи онҳо аз байн рафта, қисми дигарашон дар маҳалҳои гуногуни диёрамон дар миёни аҳоли то ба имрӯз боқӣ мондааст, ки ҳар кадоми он намунаи барҷастаи мероси моддиву маънавии халқи тоҷик ба шумор меравад.

Дар осори хунарии мардуми тоҷик аз қадим нақшу нигори нафис мавқеи асосӣ дошта, таассуроти гании онҳо, ки асосашро табиати зебои Тоҷикистони бихиштосо ва завқи баланди фарзандони хунармандаш ташкил медиҳад, дар чӯб, санг, гач, деворнигора, матоъ ва монанди инҳо бо маҳорати ҳосифода шудаанд.

Дар маҳсули дастӣ мисгарон, заргарон, қуллогарон, читгарон, бофандагон, чеварон, сохташӯшон ва дигар хунарҳои роҷ намӯнаҳои рангу бор ва нақшу нигореро дидан мумкин аст, ки қанбаи қадимаи таърихиву фарҳангӣ дошта, дар айни замон бо осори маънавии шифохиву ҳаттии халқпайванди муқтаҳкам доранд.

Танҳо дар мисоли як хунари нодир – қундалқашӣ ё қундалсоъӣ садҳо рангу нақшу нигор мушоҳида мегардад ва хушбахтона, ин хунари нафису дилқаш дар кишвари мо ҳеле инқишоф ёфтааст.

Лекин бояд гуфт, ки баъзе хунархо, аз кабили кулолгарӣ, заргарӣ, матоъбофӣ, читгарӣ, намадбофӣ, бурёбофӣ, алочабофӣ, истехсоли махсулоти дастии гачкорӣ ё сафоливу шишагӣ ва аз сангҳои нимқимату ороишӣ кам рушд карда, дар баъзе шахру ноҳияҳо ба фаромӯшӣ рафтаанд.

Бо мақсади эҳёи хунарҳои мардумӣ, ки яке аз роҳҳои ба шугл ҷалб кардани аҳоли мебошад, мо имсолро соли рушди хунармандӣ эълон кардем ва аллакай барои ғурӯши маснуоти дар ҳона истехсолшаванда ва навҳои зиёди хунарҳои мардумӣ имтиёзҳо муқаррар карда, онҳоро аз пардохти ҳамаи намудҳои андоз озод намудем.

Гузашта аз ин, ба Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ, кумитаҳои қор бо қанон ва оила, рушди сайёҳӣ, ҷавонон ва варзиш, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоятҳо ва шахру ноҳияҳо супориш додем, ки барои эҳёи хунарҳои мардумӣ тадбирҳои амалӣ андешанд.

Хунари навозандагӣ ва сарояндагӣ низ ҳамчун мероси маънавӣ як ҷузъи муҳими фарҳанг мебошад.

Мақомхонӣ ва фалаксароӣ намунаи маҳсули эҷоди гузаштагонӣ дури мо, аз ҷумла Борбади Марвазӣ буда, дар тӯли таърих таҳаввулу ташаккул ёфтааст ва дертар дар шакли дувоздахмақому шашмақом маъмул гардидааст.

Баробар бо ривочи мақомхонӣ тавассути хунармандон асбобҳои нодири мусиқӣ барои ин навъи санъат пайдо шуданд, ки асрхост ба қалби одамон шодиву сурур ва рӯҳу илҳом мебахшанд. Ба ҳамин монанд дар сарзамини тоҷикон намунаҳои зиёди қасбу хунарҳо пайдо шудаанд, ки қисме аз онҳо то замони мо расидаанд ва баъзеяшон бояд эҳё карда шаванд.

Созтароштиву наққошӣ, мисгариву заргарӣ, ҷевариву гулдӯзӣ, читгариву алочабофӣ, шохиву адрасбофӣ, гилему қолинбофӣ ва монанди инҳо аз ҳамин қабил хунарҳо мебошанд. Хушбахтона, ҳоло атласу адрасбофӣ торафт таракқӣ карда, ҷевариву ҷакандӯзӣ низ миёни мардум маҳбубият пайдо карда истодааст.

Холо зарур аст, ки барои хунармандон шароит фароҳам оварем ва доираи истифодаву фуруши маҳсулоту маснуоти онҳоро на танҳо дар дохили кишвар, балки берун аз он низ тавсеа бахшем.

Ин як роҳи бехтарини эҳёи фарҳангу хунарҳои миллӣ ва дар айни замон ба ҷаҳониён муаррифӣ кардани миллат ва давлат мебошад.

Вале хотирнишон месозам, ки навъҳои зикршудаи хунар то ҳанӯз ба ҷаҳониён кам муаррифӣ шудаанд. Мувофиқи маълумоти Комиссияи миллӣ оид ба корҳои ЮНЕСКО дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то ба имрӯз аз мероси ғайримоддӣ ҳалқи тоҷик “Шашмаком”, “Оши палав” ва “Наврӯз” ба феҳристи ЮНЕСКО ворид гардида, “Фалак” ва “Чакан” пешниҳод шудааст.

Мо на танҳо Наврӯз, балки ҷашнҳои Меҳргон ва Садаро эҳё кардем. Вале омӯзиши ин ҷашнҳои миллӣ васеъ ба роҳ монда нашуда, ҷанбаҳои мардумӣ онҳо пурра таҳқиқ ва муаррифӣ нагардидаанд ва ҷашнҳои Меҳргону Сада то ҳанӯз ба таври шоиста муаррифӣ нашудаанд.

Вақти он расидааст, ки муҳаккикон доир ба ин се ҷашн ва дигар маросиму ойинҳои миллиамон “Донишномаи ҷашнҳои миллии тоҷикон” - ро таҳия карда, ба нашр расонанд ва суннату арзишҳои мардуми моро ба оламиён муаррифӣ намоянд.

Вобаста ба ин, Комиссияи миллӣ оид ба корҳои ЮНЕСКО дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, вазоратҳои фарҳанг, корҳои хориҷӣ, Академияи илмҳо ва Сарредаксияи Энциклопедияи миллии тоҷик вазифадоранд, ки ҷиҳати муаррифӣи ҳарчи бештари мероси ғайримоддӣ ҳалқи тоҷик ҷорачӯӣ карда, сарҷашмаҳои таърихиеро, ки оид ба ҷашну маросим ва хунарҳои қадимаи мо маълумот медиҳанд, таҳияву ҷоп намоянд ва онҳоро ба ҳонандагони дохиливу хориҷӣ пешниҳод созанд.

Дар баробари ин, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо вазифадор карда мешаванд, ки якҷо бо вазоратҳои фарҳанг, саноат ва технологияҳои нав, кумитаҳои рушди сайёҳӣ, оид ба корҳои занон ва оила, ҷавонон ва варзиш, телевизион ва радио, иттифокҳои эҷодӣ, инчунин, олимони мардумшиносӣ бостоншинос ба масъалаи эҳё кардани таракқи додани хунарҳои мардумӣ эътибори аввалиндарача

зохир намоянд.

Аз чумла, озмунҳои мухталиф доир карда, дар маркази шаҳру ноҳияҳо мағозаву растаҳои махсуси фуруши маснуоту ашёи истехсолкардаи хунармандонро барои аҳоли ва сайёҳон ташкил намоянд ва барои шахси бешугл курсҳои кӯтоҳмуддати касбомӯзӣ таъсис диҳанд.

Зиёиёни кишвар, аз чумла адибону рӯзноманигорон ва умуман, аҳли эҷодро лозим аст, ки дар ташвику тарғиби фарҳанги миллӣ, касбу хунарҳои мардумӣ ва мероси моддиву ғайримоддии халқамон фаъолона иштирок намоянд.

Дӯстони азиз!

Солҳои охир мо ба рушди сайёҳӣ афзолият дода, барои бунёди инфрасохтори муосир тадбирҳои заруриро амалӣ карда истодаем. Бунёди меҳмонхонаҳои хозиразамон дар шаҳри Душанбе ва дигар шаҳру ноҳияҳо, марказҳои фарогату истироҳат боиси боло рафтани мавқеи кишварамон дар соҳаи сайёҳӣ гардида, шумораи сайёҳон ба мамлакат торафт меафзояд.

Дар ин қори хайр баробари сохторҳои давлатӣ бахши хусусӣ низ фаъол мебошад.

Дар муддати кӯтоҳ ба фаъолият оғоз кардани соишгоҳу истироҳатгоҳҳои “Бахористон”, “Сафеддара”, “Шоҳамбарӣ”, “Зумрад”, “Ҳоча Обигарм”, “Оби гарм”, “Чаҳорҷаман”, “Гармҷашма”, “Сароб”, “Зайрон” ва дигар марказҳои муосири истироҳату табобат ба зиёд шудани шумораи меҳмонони хориҷӣ ва сайёҳон мусоидат менамояд.

Мо доираи минтақаҳои сайёҳии кишварамонро васеъ карда, баробари дараҳои Варзобу Ромит ва ноҳияи Балҷувон дар дигар мавзӯҳои Ватани маҳбубамон ҷойҳои сайру саёҳат бунёд мекунем ва онҳоро ба макони истироҳату фарогати шаҳрвандон ва сайёҳон табдил медиҳем.

Имрӯзҳо сайёҳони зиёд хоши саёҳат тавассути хатсайри “Роҳи бузурги абрешим”-ро доранд. Дар ин чода масир ё хатсайри “Харгӯш” метавонад воситаи хуби чалби сайёҳон шавад, зеро аз қадим бо ин роҳ қорвонҳо ба шаҳрҳои соҳили Амударё ворид шуда, Чинро бо Осиёву Аврупо мепайвастанд.

Дар масири ин роҳ то пойтахти мамлакат пайраҳои махсус, қалъаҳои “Ямчун”, “Вранг”, “Зонг”, қашмаҳои “Авч”, “Челондӣ”, “Фотимаву Заҳро”, “Гармқашма”, шаҳраки “Карон”, қалъаҳои “Кӯлоб”-у “Хулбук”, қашмасору обшорони Сари Хосор, макбараҳои Мир Саид Алии Хамадонӣ, Мавлоно Точиддин, Шакики Балхӣ ва дахҳо қашмаҳои шифобахшу обҳои мусоффо чойгиранд, ки сайёҳон ва шаҳрвандони мо имкон доранд ҳам саломатиашонро барқарор кунанд ва ҳам аз ин ёдгориҳо дидан намоянд.

Яъне мо имконият дорем, ки бо истифода аз онҳо сайёҳии табобатино хеле таракқӣ диҳем.

Бовар дорам, ки эълон шудани Соли рушди сайёҳӣ ба ободу зебо гардидани ин мавзеҳои сайру саёҳат мусоидат мекунад ва барои чалби харчи бештари сайёҳон ба кишварамон заминаи хуб фароҳам меорад.

Дар ин раванд, баланд бардоштани сатҳи хизматрасонӣ ва омодаву эҳё намудан, пешниҳод қардани бештарин таомҳои миллӣ дар мавзеҳои сайёҳиву меҳмонхонаҳо, ки метавонад боиси бештар шудани сатҳи зиндагии аҳоли гардад, инчунин, тавсеа бахшидани маърифати экологии мардум ниҳоят зарур мебошад.

Вобаста ба ин, олимони моро зарур аст, ки заминаҳои таърихии ташаккули арзишҳои иҷтимоӣ ва фарҳангиро дар мисоли хунаҳои мардумӣ ва рушди сайёҳӣ, ки яке аз василаҳои муҳими пешрафти иқтисодиву иҷтимоӣ мебошад, ҳаматарафа таҳқиқ намоянд.

Дар ин замина, қалби васеи аҳоли ба китобхонӣ ва оммавиғардонии мутолиаи китоб, гузаронидани озмонҳои шеърхониву байтбарак, инчунин, донишҷони забонҳои хоричӣ муҳим мебошад.

Зеро сайёҳон бо мардум муошират менамоянд, аз таъриху фарҳанг ва осори гаронбаҳои халқ пурсон мешаванд. Агар мо аз таъриху фарҳанги халқамон хуб огоҳӣ дошта бошем, забондон бошем, мероси халқамонро метавонем харчи бештар муаррифӣ намоем.

Интишори “Донишномаи фарҳанги мардуми тоҷик” дар ду чилд вобаста ба омӯзиши урфу одат, анъана, расму ойин, маросими хурсандиву азодорӣ ва касбу ҳунароҳои мардумӣ икдоми хубест, ки бояд идома дода шавад.

Академияи илмҳо ва Сарредаксияи илмӣ “Энсиклопедияи миллии тоҷик” бояд чилдҳои боқимондаи онро низ сари вақт ва бо сифати хуб аз нашр бароварда, дастраси хонандагонӣ дохиливу хориҷӣ гардонанд.

Зиёиёни арҷманд!

Бояд тазаққур дод, ки забони миллии барои дар сатҳи байналмилалӣ муаррифӣ кардани миллат нақши калидӣ дорад. Гузашта аз ин, забони тоҷикӣ ба сифати яке аз забонҳои ширину шоирона ва шевотарини дунё аз ҷониби бузургтарин шарқшиносони ҷаҳонӣ эътироф гардидааст.

Бузургони миллати тоҷик дар тӯли таърих бо ин забони ҷаззоб осори арзишманди адабӣ, бадеӣ, илмӣ ва фарҳангӣ ба мерос гузоштаанд. Таърихи забони миллии мо шохиди он аст, ки маҳз забон бо иқтидор ва тавонмандии худ миллати тоҷикро дар арсаи муборизаҳои сиёсӣ, мафкуравӣ ва фарҳангӣ муқовиматпазир сохтааст.

Мо ифтихор мекунем, ки Рӯдакиву Фирдавсӣ, Саъдиву Хофиз, Мавлонои Балхиву Бедил ва ҳазорон нафарӣ дигар қалби ҷаҳониёнро бо ин забони ноб, яъне забони модариву давлатии мову шумо тасхир кардаанд.

Бинобар ин, эҳтиром ва арҷгузорӣ ба рӯҳи муҳимми фарҳангсозу миллатсоз - забони давлатӣ яке аз вазифаҳои аввалиндараҷаи зиёиёни мамлакат дар шароити кунунӣ маҳсуб меёбад.

Бояд ёдовар шуд, ки забони тоҷикӣ давраҳои мухталифи таърихро паси сар карда, дар аҳди Сомониён забони расмии давлатӣ эълон гардида буд.

Бо талошу заҳмати фарзандони маърифатпарвари халқ забони тоҷикӣ давра ба давра ташаккул ва таҳаввул ёфта, каламрави истифодаи он аз Мовароуннаҳру Хуросон фаротар рафта, ба Кафкозу Осиёи Хурд, Ироку нимҷазираи Хинд доман паҳн кард ва садсолаҳо нақши забони байналмилалиро иҷро намуд.

Саҳми тоҷикони Мовароуннаҳру Хуросон дар зинда нигоҳ доштани забон беназир аст. Зеро макони пайдоиши ин забон маҳз Мовароуннаҳру Хуросон мебошад.

Барои насли имрӯзаӣ мо омӯхтани таърихи забони тоҷикӣ муҳим буда, донишмандони равшанҷӯи таҳаввул ва ташаккули рушди он шартӣ зарурӣ мебошад.

Мо бояд кӯшиш намоем, ки дар замони ҷаҳонишавӣ истиқлоли фарҳангӣ ва забонии ҳудуди ҳифз кунем ва рукнуҳои пойдеории миллат ва кишварро тавассути забон таҳким бахшида, онҳоро ҳарчи бештар устувор гардонем.

Дар замоне, ки мо ба сӯйи истиқлолияти миллӣ ва фарҳангӣ роҳ кушодаем, лозим аст, ки забони ҳудуди ба дараҷаи як забони шево тақвият бахшем, то ба қорвони фарҳангу тамаддуни ҷаҳонӣ ҳамсафарӣ карда тавонем.

Дар робита ба ин масъала, бори дигар шумо - зиёиён ва олимони кишварро даъват мекунам, ки дар бобати дурусти истифодаи бурдани мафҳуми “забони тоҷикӣ” бетараф набошед ва назару мавқеи ҳудуди равшану бочуръатона баён намоед.

Андешаву назари онҳоеро, ки дину мазҳаб ва имону миллати ҳудуди ба бегонагон фуруҳтаанду ҳаққи маънавии тоҷик буданро надоранд, қотеъона маҳкум кунед.

Бори дигар хотирнишон месозам, ки зиёиён, аз чумла ахли калам дар назди забон, адабиёт ва завки мардум масъулияти зиёд доранд.

Мо тибки Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки аз тариқи раёйпурсии умумихалқӣ қабул шудааст, забони давлатиамонро - “забони тоҷикӣ” ва номи давлатиамонро “Тоҷикистон” эълон намудем.

Аз ин лиҳоз, ҳар як шахси баору номус ва ватандӯст вазифадор аст, ки номи забону давлаташро бо дарки масъулият муаррифӣ намояд ва онҳоро чун гавҳараки ҷашм хифз созад.

Мо бояд мафҳумҳои “миллати тоҷик”, “забони тоҷикӣ”, “таърихи тоҷикон”, “фарҳанги тоҷикӣ” ва “адабиёти тоҷикӣ”-ро баробари номи муқаддаси Тоҷикистон, модари хеш ва мисли ҷони худ дӯст дорем ва онҳоро бо ифтихор ба забон оварем.

Мо бояд ба омӯзиши забони адабӣ ё забони меъёрии тоҷикӣ пайваста саъю кӯшиш кунем ва барои тозагии баён, ифодаи соддаву раван ва сахехии фикру андеша талош намоем.

Бинобар ин, сохтору мақомоти дахлдори давлатиро зарур аст, ки назорати катъии риояи муқаррароти Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон” - ро дар тамоми соҳаҳо, аз ҷумла забони китобҳои илмиву таълимӣ ва маводи иттилоотӣ таъмин намоянд.

Иҷрои талаботи қонуни зикршуда, дар навбати аввал, вазифаи зиёиён мебошад.

Шумо тавассути воситаҳои ахбори омма огоҳед, ки ҷанд рӯз пештар дар ҷараёни сафари давлатии Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон Шавкат Мирзиёев ба Тоҷикистон мо тамоми масоили мавриди таваччуи тарафайнро баррасӣ кардем ва ҳамаи монеаҳоеро, ки дар тӯли беш аз 26 сол садди роҳи муносибатҳои ҳасанайи халқҳои мо буданд, аз байн бардоштем.

Аз чумла эълон доштем, ки мо бояд барои истифодаи озодона ва рушди забонҳои модарии тоҷикон дар Ўзбекистон ва ўзбекҳо дар Тоҷикистон, пешрафти илму маориф, фарҳанг ва риояи расму ойин ва маросиму суннатҳои миллӣ шароит фароҳам оварем.

Акнун вазифаи зиёиён аст, ки ин масъалахоро тавассути баргузор намудани ҳамоишу конференс, суҳбату машваратҳои илмиву фарҳангӣ ва омӯзишу таҳқиқи якҷоя баррасӣ намоянд.

Басо рамзист, ки имсол мо 140-солагии зодрузи поягузори адабиёти муосири тоҷик, Каҳрамони Тоҷикистон, устод Садриддин Айниро чашн мегирем. Саҳми устод Айни дар пешрафти назму насри нави тоҷикӣ, илми адабиётшиносӣ, таърихнигорӣ, ҳунаршиносӣ, рӯзноманигорӣ, таълифи китобҳои дарсӣ, мақолаҳои публицистӣ, фарҳангнигорӣ ва монанди инҳо хеле бузург мебошад.

Барҳақ, устод Айни дар тафаккури адабиву фарҳангии халқи тоҷик инкилоб ба вучуд оварда, онро ба шохроҳи нав ворид кардааст.

Махсусан, муборизаҳои ӯро дар мавриди тоза нигоҳ доштани забони адабӣ ё меъёри тоҷикӣ ва оммафаҳму раван сохтани он зикр кардан зарур аст.

Меҳоҳам таъкид кунам, ки мо дар сиёсати забон, қабл аз ҳама, дар мавриди забони тоҷикии меъёрӣ аз мерос ва андешаҳои устод Садриддин Айни истифода мекунем. Зеро ба қавли устод Айни “барои васеъ кардани забони илмӣ ва адабии тоҷик бехтар аст, ки ба адабиёти классикӣ ва ҳазинаи забони зиндаи тоҷикӣ роҳ ёбем”.

Холо бори дигар хотиррасон месозам, ки иҷрои ин вазифаҳо, яъне таъмин намудани пешрафт ва тавсеаи доираи истифодаи забон, таракқиёти минбаъдаи илм, маориф, фарҳанг ва дигар масъалаҳои зиндагии ҷомеа, пеш аз ҳама, ба дӯши аҳли зиё ҳамаҷун нерӯи пешсафу пешбаранда вогузор мегардад.

Давлати мо наздик ба бисту ҳафт сол аст, ки дар роҳи истиклолияти сиёсӣ ва низоми дунявӣ устуворона қадам ниҳода, ба дастовардҳои хеле назаррас ноил шудааст.

Моро зарур аст, ки ин комёбиҳои миллати тоҷикро васеъ тарғиб намоем ва чихати хифзу химояи дастовардҳои истиклолият ахлоқи саъю талош карда, Ватани азизамонро боз ҳам ободу зебо гардонем.

Дар ин амри хайр ва қорҳои созанда шумо - зиёиёни мамлакат бояд фаъол бошед ва аҳли ҷомеа ро хидояту раҳнамоӣ намоед.

Имрӯз ақсари иттифокҳои эҷодӣ, аз ҷумла адибон, рассомон, меъморон, охангсозон, рӯзноманигорон, синамогарон, намоёндоғони соҳаҳои иҷтимоӣ, баҳусус, омӯзгорон, олимон, табибон ва аҳли фарҳанг дар таҳкими давлатдорӣ миллӣ ва муаррифӣ қардани Тоҷикистони азиз фаъолона иштирок дошта, аз манфиатҳои давлату миллат пуштибонӣ менамоянд.

Мо ба нерӯи созандаи шумо - зиёиёни Ватан бовару эътимод дорем ва минбаъд низ пайваста ба ин нерӯ таъя қарда, дар иттиҳоду ҳамбастагӣ давлат ва ҷомеа ро ба сӯйи пешрафту таракқиёт раҳнамоӣ хоҳем қард.

Дар ин қори пушараф ва дар айни замон, захматталаб ба ҳамаи шумо – зиёиёни муҳтарам барору қомёбӣ орзумандам.

Бо итминони қомил ба имқонияту иқтидори зехнӣ ва донишу хиради шумо изҳор медорам, ки зиёиён ҳамеша нерӯи пешбаранда ва раҳнамоӣ имрӯзу фардои неқи миллати тоҷик хоҳанд буд.

Бори дигар Наврӯзи байналмилалӣ ро ба қулли мардуми шарифи Тоҷикистон, ҳамватанони бурунмарзӣ ва аҳли зиёи кишвар самимона табрик гуфта, ба шумо саломативу сарбаландӣ ва ба Ватани маҳбубамон Наврӯзи қовидона орзу менамоям.

Чашни Наврӯзи Аҷам ба ҳурду бузурги Тоҷикистон ва ҳамаи шумо - зиёиёни муҳтарам муборак бошад!

